

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2026 ОНЫ НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАН

УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
ТАМГЫН ГАЗАР

2026 ОНЫ 10 ДУГААР САРЫН 02-НЫ ӨДӨР, БААСАН ГАРАГ

ХУРАЛДААНЫ ТЭМДЭГЛЭЛ

ТӨСВИЙН БОЛОН ЭДИЙН
ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООДЫН ХАМТАРСАН

ХУРАЛДААН ЗОХИОН БАЙГУУЛАХ ГАЗАР

Та хуралдааны тэмдэглэлийн цахим хувьтай дээрх
QR кодыг уншуулан танилцах боломжтой.

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН
2026 ОНЫ НАМРЫН ЭЭЛЖИТ ЧУУЛГАНЫ
ТӨСВИЙН БОЛОН ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООДЫН
ХАМТАРСАН ХУРАЛДААНЫ
ТЭМДЭГЛЭЛИЙН
АГУУЛГА

2026 оны 10 дугаар сарын 02-ны өдөр, Баасан гараг

Хуралдааны тэмдэглэлийн агуулга	1
Хуралдааны товч тэмдэглэл:	2 – 8
Хуралдааны дэлгэрэнгүй тэмдэглэл:	9 – 22

- Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүн 2026.06.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн нэгтгэсэн төсөл, анхны хэлэлцүүлэг/*

10 – 19

- Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хоёр дахь хэлэлцүүлэг/*

19 – 22

**Монгол Улсын Их Хурлын 2026 оны намрын ээлжит чуулганы
Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороодын 10 дугаар сарын 02-ны өдөр
/Баасан гараг/-ийн хамтарсан хуралдааны товч тэмдэглэл**

Төсвийн байнгын хорооны дарга Н.Наранбаатар ирц, хэлэлцэх асуудлын дарааллыг танилцуулж, хуралдааныг даргалав.

Хамтарсан хуралдаанд ирвэл зохих 56 гишүүнээс 32 гишүүн хүрэлцэн ирж, 57.1 хувийн ирцтэйгээр хуралдаан 14 цаг 10 минутад Төрийн ордны “Жанжин Д.Сүхбаатар” танхимд эхлэв.

Томилолттой: М.Бадамсүрэн, Х.Булгантуяа, П.Ганзориг, Д.Жаргалсайхан, Ч.Номин, А.Ундраа, Д.Үүрийнтуяа, Л.Энх-Амгалан;

Чөлөөтэй: Х.Ганхуяг, Г.Тэмүүлэн;

Эмнэлгийн чөлөөтэй: Д.Батбаяр;

Тасалсан: Н.Алтанхуяг, Ж.Батсуурь, Ц.Баатархүү, Х.Болормаа, Г.Ганбаатар, Ц.Даваасүрэн, Б.Жавхлан, Б.Жаргалан, Ж.Золжаргал, Э.Одбаяр, Б.Пунсалмаа, О.Цогтгэрэл, С.Цэнгүүн.

Нэг.Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүн 2026.06.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн нэгтгэсэн төсөл, анхны хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Монгол Улсын Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд Ж.Энхбаяр, Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд З.Мэндсайхан, Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга Б.Мөнх-Эрдэнэ, мөн яамны Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга О.Мягмардорж, Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч М.Санжаадорж, мөн яамны Санхүү, төсвийн судалгааны газрын дарга Л.Ичинноров, Монголбанкны Дэд ерөнхийлөгч Г.Энхтайван, Монголбанкны Ерөнхий эдийн засагч Н.Батсайхан нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын дарга Б.Хатантуул, мөн газрын Төсвийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Б.Гандулам, зөвлөх Бат.Баярмаа, Ё.Энхсайхан, референт Г.Нарантуяа, Б.Ууганцэцэг, С.Төрмөнх, Эдийн засгийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Д.Эрдэнэсамбуу нар байлцав.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төслийг хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар танилцуулав.

Танилцуулгатай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Ганбаатарын тавьсан асуултад Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар хариулж, тайлбар хийв.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-т заасны дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэв.

-Төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт гараагүй болно.

-Төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсэг болон Улсын Их Хурлын гишүүдээс гаргасан саналаар санал хураалт явуулав.

Н.Наранбаатар: 1.Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар, А.Ариунзаяа, Р.Батболд, Х.Булгантуяа, Х.Болормаа, Х.Жангабыл, Д.Жаргалсайхан, Б.Заяабал, П.Наранбаяр, Д.Пүрэвдаваа, П.Сайнзориг, Да.Цогтбаатар, Ж.Чинбүрэн /цаашид “Ажлын хэсэг” гэх/ нарын гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд 12.1.10, 12.1.11 дэх заалтыг нэмэхээр тусгагдсан 1 дүгээр зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 15

Татгалзсан: 17

Бүгд: 32

46.9 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Заяабалын “дэмжсэн” санал техникийн саатлын улмаас “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

Н.Наранбаатар: Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Заяабалын гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 17

Татгалзсан: 15

Бүгд: 32

53.1 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Н.Наранбаатар: Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд 12.1.10, 12.1.11 дэх заалтыг нэмэхээр тусгагдсан 1 дүгээр зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 17

Татгалзсан: 15

Бүгд: 32

53.1 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

2.Ажлын хэсгийн гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим заалтыг өөрчлөн найруулахаар тусгасан 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт буюу 6.1.2 дахь заалтын “ДНБ-ий 2 хувиас илүүгүй алдагдалтай” гэснийг “ДНБ-ий 3 хувиас илүүгүй алдагдалтай” гэж өөрчлөх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 11

Татгалзсан: 21

Бүгд: 32

34.4 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

3.Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамцын гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим заалтыг өөрчлөн найруулахаар тусгасан 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт буюу 6.1.3 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“6.1.3.тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн өмнөх дараалсан 12 жилийн эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний дундаж өсөлтөөс хэтрэхгүй байх.” гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 11

Татгалзсан: 21

Бүгд: 32

34.4 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

-Төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт гараагүй болно.

-Төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс гаргасан саналаар санал хураалт явуулав.

Н.Наранбаатар: 4.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалан, Г.Лувсанжамц нарын гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим хэсэг, заалтыг хүчингүй болгохоор тусгасан 2 дугаар зүйлийн “7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсэг,” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Дээрх саналтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамц үг хэлэв.

Зөвшөөрсөн: 10
Татгалзсан: 22
Бүгд: 32
31.3 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

5.Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалангийн гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим хэсэг, заалтыг хүчингүй болгохоор тусгасан 2 дугаар зүйлийн “19 дүгээр зүйлийн 19.9 дэх хэсгийг” гэснийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 11
Татгалзсан: 21
Бүгд: 32
34.4 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

-Төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт гараагүй болно.

-Төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсгээс гаргасан саналаар санал хураалт явуулав.

6.Ажлын хэсгийн гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тусгасан 3 дугаар зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 16
Татгалзсан: 16
Бүгд: 32
50.0 хувийн саналаар санал дэмжигдсэнгүй.

Улсын Их Хурлын гишүүн З.Мэндсайханы “дэмжсэн” санал техникийн саатлын улмаас “эсрэг” гарсан тул дээрх санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалт явуулах горимын санал гаргав.

Н.Наранбаатар: Улсын Их Хурлын гишүүн З.Мэндсайханы гаргасан горимын саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 18

Татгалзсан: 14

Бүгд: 32

56.3 хувийн саналаар горимын санал дэмжигдлээ.

Н.Наранбаатар: Нэгтгэсэн төслийн хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тусгасан 3 дугаар зүйлийг хасах гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалтыг дахин явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 18

Татгалзсан: 14

Бүгд: 32

56.3 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

7.Ажлын хэсгийн гаргасан, Нэгтгэсэн төслийн талаар гаргасан зарчмын зөрүүтэй санал дэмжигдсэнтэй холбогдуулан холбогдох зүйл, заалтын дугаарлалтыг нийцүүлэн өөрчлөх, мөн хууль санаачлагчдын өргөн мэдүүлсэн төсөлд тусгагдаж, нэгтгэгдсэн төсөлд давхардсан зохицуулалтыг нэг зүйл болгон нэгтгэж, хуулийн техникийн засварыг хийх гэсэн саналыг дэмжье гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 18

Татгалзсан: 14

Бүгд: 32

56.3 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хорооноос гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Баясгалан Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 14 цаг 46 минутад хэлэлцэж дуусав.

Хоёр.Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл /Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн, хоёр дахь хэлэлцүүлэг/

Хэлэлцэж буй асуудалтай холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн, Монгол Улсын Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд Ж.Энхбаяр, Улсын Их Хурлын гишүүн, Сангийн сайд З.Мэндсайхан, Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга Б.Мөнх-Эрдэнэ, мөн яамны Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга О.Мягмардорж, Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч М.Санжаадорж, мөн яамны Санхүү, төсвийн судалгааны газрын дарга Л.Ичинноров, Монголбанкны Дэд ерөнхийлөгч Г.Энхтайван, Монголбанкны Ерөнхий эдийн засагч Н.Батсайхан нар оролцов.

Хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Байнгын хорооны асуудал эрхлэх газрын дарга Б.Хатантуул, мөн газрын Төсвийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Б.Гандулам, зөвлөх Бат.Баярмаа, Ё.Энхсайхан, референт Г.Нарантуяа, Б.Ууганцэцэг, С.Төрмөнх, Эдийн засгийн байнгын хорооны ажлын албаны ахлах зөвлөх Д.Эрдэнэсамбуу нар байлцав.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-т заасны дагуу Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэв.

-Төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүдээс асуулт, санал гараагүй болно.

-Төслийн 1 дүгээр зүйлийг хэлэлцэж дуусав.

-Төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Ганбаатарын тавьсан асуултад Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн Н.Ууганбаатар хариулж, тайлбар хийв.

-Төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсгээс гаргасан саналаар санал хураалт явуулав.

Н.Наранбаатар: 8.Ажлын хэсгийн гаргасан, Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлийг хасах гэсэн санал хураалт явуулъя.

Зөвшөөрсөн: 17

Татгалзсан: 15

Бүгд: 32

53.1 хувийн саналаар санал дэмжигдлээ.

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хоёр дахь хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж дууслаа.

Байнгын хороодын хамтарсан хуралдаанаас гарах санал, дүгнэлтийг Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамц Улсын Их Хурлын чуулганы нэгдсэн хуралдаанд танилцуулахаар тогтов.

Уг асуудлыг 14 цаг 55 минутад хэлэлцэж дуусав.

Байнгын хорооны хуралдаанаар 2 асуудал хэлэлцэв.

Хамтарсан хуралдаан 46 минут үргэлжилж, 56 гишүүнээс 32 гишүүн хүрэлцэн ирж, 57.1 хувийн ирцтэйгээр 14 цаг 56 минутад өндөрлөв.

Тэмдэглэлтэй танилцсан:

ТӨСВИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА

Н.НАРАНБААТАР

Тэмдэглэлтэй танилцсан:

ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН
ХОРООНЫ ДАРГА

Б.ЗАЯАБАЛ

Тэмдэглэл хөтөлсөн:

ХУРАЛДААН ЗОХИОН
БАЙГУУЛАХ ГАЗРЫН
ШИНЖЭЭЧ

Ц.АЛТАН-ОД

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРАЛ

2026 оны 10 дугаар сарын 02-ны өдөр, Баасан гараг
Төрийн ордны “Жанжин Д.Сүхбаатар” танхим
14 цаг 10 минут

ТӨСВИЙН БОЛОН ЭДИЙН ЗАСГИЙН БАЙНГЫН ХОРООДЫН ХАМТАРСАН ХУРАЛДААНЫ ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ

Н.Наранбаатар: Төсвийн байнгын хороо, Эдийн засгийн байнгын хорооны хамтарсан хуралдаан эхлэхэд бэлэн болоод байна. Гишүүд орж ирээрэй.

Ирц хүрсэн ирц. 57.1 хувьтай ирц хүрсэн.

Байнгын хорооны гишүүдийн энэ өдрийн амгаланг айлтгая.

Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны гишүүдийн олонх хүрэлцэн ирж, Байнгын хорооны ирц 57.1 хувьтай бүрдсэн тул 2026 оны 10 дугаар сарын 02-ны өдрийн хамтарсан хуралдаан нээснийг мэдэгдье. /алх цохив/

Хамтарсан хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлыг танилцуулъя.

— **Нэг.** Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл.

Засгийн газар 2026 оны 08 сарын 20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн. Анхны хэлэлцүүлэг.

— **Хоёр.** Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл.

Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэл нарын 13 гишүүн 2026 оны 06 сарын 10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн. Анхны хэлэлцүүлэг.

— **Гурав.** Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл.

Засгийн газар 2026 оны 08 дугаар сарын 20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн. Хоёр дахь хэлэлцүүлэг.

Хэлэлцэх асуудлаар саналтай гишүүн байна уу? Саналтай гишүүн байхгүй бол хэлэлцэх асуудалдаа оръё. /алх цохив/

Нэг.Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл
/Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр, Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүн 2026.06.10-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн өргөн мэдүүлсэн нэгтгэсэн төсөл, **анхны хэлэлцүүлэг**/

Нэг дэх асуудал. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.26-д “нэг асуудлаар хоёр ба түүнээс дээш хуулийн төсөл өргөн мэдүүлсэн бөгөөд хууль санаачлагчид нэгтгэн хэлэлцэхийг зөвшөөрсөн бол Байнгын хороо тэдгээрийг анхны хэлэлцүүлгийн шатанд нэгтгэн нэг төсөл болгож, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийн хамтаар нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлнэ.” гэж заасны дагуу Монгол Улсын Засгийн газар болон Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүнээс Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төслийг хууль санаачлагчид нь нэгтгэн хэлэлцэхийг зөвшөөрсөн тул дээрх хуулийн төслүүдийн анхны хэлэлцүүлгийг нэгтгэж хэлэлцэнэ.

Монгол Улсын Засгийн газар болон Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүнээс Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгдсэн хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя.

Жадамбын Энхбаяр Монгол Улсын Тэргүүн Шадар сайд бөгөөд Эдийн засаг, хөгжлийн сайд, Нинжбатын Ууганбаатар Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлийн гишүүн, Мижиддоржийн Санжаадорж Сангийн яамны Төрийн нарийн бичгийн даргын албан үүргийг түр орлон гүйцэтгэгч, Батхишигийн Мөнх-Эрдэнэ Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын газрын дарга, Лувсанванданы Ичинноров Сангийн яамны Санхүү, төсвийн судалгааны газрын дарга, Отгондэмбэрэлийн Мягмардорж Эдийн засаг, хөгжлийн яамны Макро эдийн засгийн бодлогын Төсвийн хүрээний төлөвлөлтийн хэлтсийн дарга.

Монгол Улсын Их Хурлын даргын 2026 оны 330 дугаар захирамжаар Монгол Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон Монгол Улсын 2026 оны төсвийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүд болон хамт өргөн

мэдүүлсэн хуулийн төслүүдийг хэлэлцүүлж бэлтгэх үүрэг бүхий Ажлын хэсгийг Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатараар ахлуулан 13 гишүүний бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулсан.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төслийг хэлэлцүүлэгт бэлтгэсэн талаарх ажлын хэсгийн танилцуулгыг ажлын хэсгийн ахлагч, Улсын Их Хурлын гишүүн Н.Наранбаатар танилцуулна.

Монгол Улсын Их Хурлын даргын 2026 оны 330 дугаар захирамжаар Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл болон хамт өргөн мэдүүлсэн хуулийн төслийг хэлэлцүүлэх бэлтгэн хүргэх ажлын хэсэг байгуулсан юм.

Ажлын хэсэг 2026 оны 10 сарын 01-ний өдөр хуралдаж, ажлын хэсэгт ирүүлсэн Улсын Их Хурлын гишүүдийн санал болон ажлын хэсгийн гишүүдийн гаргасан саналуудыг нэг бүрчлэн хэлэлцсэн бөгөөд хэлэлцүүлгийн үед Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл, Эдийн засаг, хөгжлийн яамны холбогдох албан тушаалтнуудаас тодорхой тайлбар авсан болно.

Ажлын хэсгээс олонхын саналаар шийдвэрлэсэн дараах саналыг хамтарсан Байнгын хорооны хуралдаанд танилцуулж байна. Үүнд:

1.Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Тэмүүлэн нарын 13 гишүүнээс Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Монгол Улсын Засгийн газраас өргөн мэдүүлсэн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслүүдийг Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы чуулганы чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39.26-д “нэг асуудлаар хоёр ба түүнээс дээш хуулийн төсөл өргөн мэдүүлсэн бөгөөд хууль санаачлагчид нэгтгэн хэлэлцэхийг зөвшөөрсөн бол Байнгын хороо тэдгээрийг анхны хэлэлцүүлгийн шатад нэгтгэн нэг төсөл болгож Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийн хамтаар нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлнэ.” гэж заасны дагуу хууль санаачлагчийн төслүүдийг нэгтгэн хэлэлцэхийг зөвшөөрсөн тул хуулийн төслүүдийг нэгтгэн нэг төсөл болгож, уг нэгтгэсэн төсөл Улсын Их Хурлын гишүүдээс гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналуудыг хэлэлцэн нэгтгэсэн төсөлд тусгагдсан төсвийн тусгай шаардлагыг нэг болгох нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдал нь дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь “2 хувиас илүүгүй” гэснийг “3 хувиас илүүгүй” гэж өөрчлөх, мөн Хуулийн төслийн дагаж мөрдөх хугацааг ердийн журмаар хэрэгжиж эхлэхээр тогтоох, нэгтгэсэн төсөлд хуулийн техникийн засвар хийх саналууд дэмжигдсэн болно.

Харин нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн алдагдлын дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувийг 3 хувь болгон өөрчлөх саналд ажлын хэсгийн гишүүн П.Сайнзориг цөөнх болохоо илэрхийлсэн.

2.Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн дагаж мөрдөх хугацааг ердийн журмаар хэрэгжих эхлэхээр тогтоох нь зүйтэй гэж үзлээ.

Ажлын хэсгийн бэлтгэсэн саналын томъёоллыг Та бүхэнд хүргүүлсэн болно. Ажлын хэсгийн танилцуулга, зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллыг хэлэлцэн шийдвэрлэж өгнө үү.

Ажлын хэсгийн танилцуулгатай холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Ж.Ганбаатар гишүүнээр тасалъя. Ж.Ганбаатар гишүүн асуулт асууя.

Ж.Ганбаатар: Баярлалаа. Өмнөх гишүүдээс өргөн барьсан хууль дээр нь тодорхой асуултууд асуусан.

- Тийм учраас би энэ ажлын хэсгийн гаргаж байгаа саналуудтай Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл санал нэг байгаа юм уу?
- Санал нэг биш ямар заалтууд байна?
- Бүгдэд нь санал нэг байгаа юм уу?
- Эсвэл энэ төсвийн тогтвортой байдлын хуулийн өөрчлөлтийг огт дэмжихгүй байна уу?
- Алийг нь дэмжиж байна?
- Алийг нь дэмжихгүй байна? Тодорхой хариулж өгөөч.

Өмнөх хууль хэлэлцэхэд нь би тодорхой саналуудаа хэлсэн учраас давхцуулаад яах вэ? Тэгээд таныг саналаа хэлсний дараа би бас тодруулж асууя.

Хэн байгаа гэлээ? 1 номер байх аа. Н.Ууганбаатар.

Н.Наранбаатар: Тогтвортой байдлын зөвлөл. 1 номер.

Н.Ууганбаатар: Тогтвортой байдлын зөвлөл Н.Ууганбаатар. Гишүүний асуултад хариулъя.

Нэгдүгээрт, энэ зарлагын дүрмийг оруулж ирэхтэй холбоотойгоор бидэнд практик дээр тулгарах нэг хүндрэл байгаад байгаа. Үүнийг одоогоор шийдээгүй явж байгаа.

Тэр нь яах вэ гэхээр тухайн жилийн эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлтийн хувь гэдэг нь тухайлбал 2026 оны тоо 2027 ондоо гарч ирнэ, 2027 оны тоо 2028 ондоо гарч ирнэ.

Тэгэхээр энэ статистикаар баталгаажихгүй тоог тоонд бид суурилж түүн дээр дүгнэлт хийх шаардлагатай болно.

- Энэ аудитад хүндрэл учруулна.
 - Эдийн засаг, хөгжлийн яаманд хүндрэл учруулна.
 - Тогтвортой байдлын зөвлөлд хүндрэл учруулна.
- Дээрээс нь гаргаж байгаа шийдвэр маань хэр зэрэг оновчтой байх вэ гэдэг дээр бас хүндрэл учруулна.

Тэгэхээр энэ дээр бодлогын шийдэл, зарчмын шийдлээ эндээ одоо боловсруулчихвал их зүгээр болов уу гэдэг байр суурьтай байгаа.

Нэг шийдэл нь тухайн жилийн гэдгийг нь болиод өмнөх 12 жилийн дундаж гэдгээр явж болно.

Гэхдээ тухайн жилийн өмнөх 12 жил гэхэд бас энэ он маань орчихно. Өөрөөр хэлбэл 2026 оны эрдэс баялгийн бус дотоодын бүтээгдэхүүн гэдэг тоо одоогоороо гараагүй байгаа. Энэ тоо 2027 онд гарч ирнэ.

Нөгөө нэг шийдэл нь яах вэ гэхээр энэ өсөлтийн хувиудаа бид төсвийн хүрээний мэдэгдэлдээ өөр үзүүлэлт болгоод ирэх 3 жилээр урьдчилан таамаглаад тэгээд тэрийгээ хавар батлаад явж болно.

Тэгэх юм бол олон тоо ярихгүй, хаана хаанаа нэг тоотой болоод, тэгээд тэр тоо маань илүү бодитой болох болов уу гэсэн нэг ийм зүйл байгаа.

Дахиад төсвийн хүрээний мэдэгдэл чинь өөрөө төсвийн тусгай шаардлагаа хангах ёстой байдаг учраас нөгөө хүснэгтэд чинь 2027, 2028, 2029 гээд ирэх 3 жилийн тоонууд орж ирэх учраас тэр тоонууд мөн энэ зарлагын өсөлтийнхөө шинэ дүрмээ хангах уу, үгүй юу гэдэг дээр дүгнэлт гарахад мөн л өсөлтийн хувь нь байхгүй учраас бас хүндрэл учруулна.

Тэгэхээр энэ дүрэм мөрдөгдөж байгаа тохиолдолд бид төсвийн нөгөө 9 үзүүлэлт дээрээ нэмээд дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлт, араас нь доод талд нь эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний өсөлт гэдэг үзүүлэлтийг шинээр оруулж ирж ирэх 3 жилээр таамаглаж цаашаа явахаас өөр одоо гарцгүй л харагдаад байгаа. Нэг асуудал.

Хоёр дахь асуудал нь, ажлын хэсэг дээр шинэ санал орж ирж байгаа. Тэр нь дотоодын бүтээгдэхүүний нөгөө алдагдал, тэнцвэрийнхээ дүрмийг алдагдлынхаа дээд хэмжээг дотоодын бүтээгдэхүүний 2 хувь байсныг 3 хувиас илүүгүй алдагдалтай болох гэж өөрчилье гэсэн ийм санал орж ирж байгаа юм байна.

Үүнийг өглөө бид Тогтвортой байдлын зөвлөл дээр хуралдсан. Тэгээд хурлын шийдвэрээр энэ дээр бид нэлээн эсрэг, болгоомжилсон байр суурьтай байгаа.

Буцаад бидний өнгөрсөн 10 жилийн турш баримталж ирсэн –

- ➔ төсвийг тэнцвэржүүлэх,
- ➔ тогтворжуулах,
- ➔ эдийн засгийн уул уурхайн мөчлөгө,
- ➔ савлагаа,
- ➔ эрсдэлээс –

хамгаалалт, хамгаалах гэдэг юм уу, энэ бүх зарчмуудаас жоохон ухралт болох гээд байна уу гэдэг ийм байр суурьтай байна гэдгээ өглөөний хурлаараа шийдвэрлэсэн.

Тэгээд Та бүхэн санаж байгаа бол бид 2 мега төслөө тэнцлийнхээ дүрмийн гадна гаргачихсан.

Тэгэхээр одоо заавал энэ 2-ыг 3 хувь болгоход л дээш нь өсгөөд байх юм. Хөгжлийн бодлого талаасаа айхтар онцын шаардлага байхгүй болов уу гэж бодож байгаа. Нөгөө талаасаа эрсдэл нэмнэ. Энэ урт хугацаандаа эрсдэлийг нэмэх болов уу гэсэн ийм байр суурьтай байгаа.

Н.Наранбаатар: Ж.Ганбаатар гишүүн тодруулъя.

Ж.Ганбаатар: Тэр 2 дугаар заалт дээр дэмжихгүй байгаа юм байна гэж ойлголоо. Яг дэмжихгүй гэж хэлэхгүй байна л даа. Бид нэг тийм саналд хүрсэн гээд ингээд тойроод байх юм.

Тэгэхээр би дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 2 хувиас тэр алдагдлын хэмжээг хэтрүүлэхгүй барих ёстой гэдэг дээр Тогтвортой байдлын зөвлөлд санал нэгдсэн юм байна гэж ойлголоо.

Би энэ саналыг бас эсэргүүцэж байгаа юм. Ийм байж болохгүй шүү дээ. Манай хоёр Байнгын хорооны дарга үүнийг ийм байж хэзээ ч болохгүй шүү дээ.

Тэгээд сая Тогтвортой байдлын зөвлөл хэлж байна шүү дээ. Бусад том төслүүд чинь тэртээ тэргүй гараад явчихсан.

Тийм байхад үүнийг ингэж засаг замбараагүй болгож болохгүй шүү. Ийм болох юм бол жинхэнэ эдийн засгийн өсөлт ард иргэдийн хаалгаар орохгүй. Төр л томорно. Төр л том том тоо ярина. Ард иргэдийн амьдрал дээшлэхгүй.

Тийм учраас үүнийг бол огт дэмжиж болохгүй. Би өөрөөр нь хэлүүлэх гээд албаар асуусан юм. Тэгээд дэмжихгүй байгаа юм байна.

Н.Наранбаатар: 1 номер хариулъя.

Н.Ууганбаатар: Тийм. Дэмжихгүй байгаа. Өнөөдөр өглөө бид 10.00 цагаас хуралдсан. Тэгээд хурлын 100 хувийн саналаар энэ дээр “эсрэг байр суурьтай байна” гэдэг шийдвэр гарсан.

Н.Наранбаатар: Гишүүд асуулт асууж, хариулт авч дууслаа. /алх цохив/

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу хуулийн төслийг зүйл бүрээр хэлэлцэх бөгөөд Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төсөл. 3 зүйлтэй.

Төслийг зүйл бүрээр нь хэлэлцэж эхэлье.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай нэгтгэсэн хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Асуулт асуух гишүүн алга байна. /алх цохив/

Төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсэг болон Улсын Их Хурлын гишүүдээс ирүүлсэн саналуудаар санал хураалт явуулъя.

Гишүүд санал хураалтад бэлтгээрэй.

Санал хураалтад 8-хан гишүүн бэлтгэсэн байна. 24 гишүүн бэлтгээгүй байна. Гишүүд танхимдаа орж ирье. Санал хураалт явах гээд байна. Ирцэд орсон гишүүд танхимд орж ирээрэй. Санал хураалт.

Сүүлд орж ирсэн гишүүд санал хураалтдаа бэлтгэе. Гишүүд орж ирээрэй. Гишүүд орж ирээрэй. 13 гишүүн бэлэн болсон байна.

Санал хураалт явуулъя. Ажлын хэсгийн дэмжсэн саналаар санал хураалт явуулъя. Түрүүн хэлчихсэн. Тийм ээ. Уншчихсан биз дээ?

1.Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 12 дугаар зүйлд 12.1.10, 12.1.11 дэх заалтыг нэмэхээр тусгагдсан 1 дүгээр зүйлийг хасах.

Санал гаргасан ажлын хэсэг. Түрүүн ажлын хэсгийн гишүүдийн нэрсийг уншсан.

Г.Лувсанжамц гишүүн санал хураалтдаа бэлтгээрэй. Санал хураалт. /алх цохив/

Б.Заяабал гишүүн горимын санал гаргая.

Б.Заяабал: Миний санал хураалт дээр техник ажилласангүй. Та харсан. Тэгээд санал хураалтыг хүчингүй болгож, дахин санал хураалгаж өгнө үү гэсэн горимын санал гаргаж байна.

Н.Наранбаатар: Баярлалаа. Б.Заяабал гишүүний саналыг хүчингүй болгох зарчмын зөрүүтэй саналыг дэмжье гэсэн томъёоллоор санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. /алх цохив/

53.1 хувиар дэмжигдлээ. Хүчингүй боллоо.

Одоо үндсэн санал хураалт. Санал хураалт. /алх цохив/

53.1 хувиар дэмжигдлээ.

2.Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим заалтыг өөрчлөн найруулахаар тусгасан 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт буюу 6.1.2 дахь заалтын “ДНБ-ий 2 хувиас илүүгүй алдагдалтай” гэснийг “ДНБ-ий 3 хувиас илүүгүй алдагдалтай” гэж өөрчлөх.

Санал гаргасан ажлын хэсэг. П.Сайнзориг цөөнх болсон. Санал хураалт. /алх цохив/

34.4 хувиар дэмжигдсэнгүй.

3.Нэгтгэгдсэн Төслийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим заалтыг өөрчлөн найруулахаар тусгасан 1 дүгээр зүйлийн 1 дэх заалт буюу 6.1.3 дахь заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулах:

“6.1.3.тухайн жилийн нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын өсөлтийн хувь нь тухайн жилийн өмнөх дараалсан 12 жилийн эрдэс баялгийн бус дотоодын нийт бүтээгдэхүүний дундаж өсөлтөөс хэтрэхгүй байх.”

Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамц. Санал хураалт. /алх цохив/

34.4 хувиар дэмжигдсэнгүй.

Нэгтгэсэн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Алга байна. /алх цохив/

Ч.Анар гишүүн асуулт асууя.

Ч.Анар: Өдрийн мэнд гишүүд ээ. Ажлын хэсгээс энэ саналыг ямар үндэслэлээр гаргасан юм бол? Дотоодын нийт бүтээгдэхүүний 3 хувь гэхээр чинь бараг 1 их наядаар. Энэ 2 чинь биш юм уу? Аан за за. Энэ зүйл, заалт болгоноор тэгэхдээ асуулт асууж болж байгаа биз дээ.

Н.Наранбаатар: Төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсэг болон Улсын Их Хурлын гишүүдээс ирүүлсэн саналуудаар санал хураалт явуулъя.

4.Нэгтгэсэн төслийн Тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим хэсэг, заалтыг хүчингүй болгохоор тусгасан 2 дугаар зүйлийн “7 дугаар зүйлийн 7.5 дахь хэсэг,” гэснийг хасах.

Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалан, Г.Лувсанжамц.
Санал хураалт. /алх цохив/

Санал хураалтыг хүчингүй болгоё. Санал гаргасан Г.Лувсанжамц гишүүн тайлбарлая.

Г.Лувсанжамц: Сайн байцгаана уу? Сая Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөлөөс тайлбарласан.

Жил болгоны төсөв дээр, дүгнэлт дээр, зөвлөмж дээр дандаа орж ирдэг заалт байгаа.

Төсвөө бодитой тооцоолоод, хүрээ төсөөлөл хоёрыгоо байн байн өөрчилдөг байдлыг өөрчилъе гээд.

- Яваандаа бид дунд хугацааны төсөөлөл рүү орох ёстой.

Тэгэхээр “3 сарын” гэдэг цаг хугацааны заалт нь байж байсан нь зүйтэй гэсэн зарчмын санал гаргаж байгаа.

Өмнө нь хууль дээр нь байсан зүйлийг засгаас “хасъя” гэсэн дүгнэлт оруулж ирсэн. Яамны зүгээс шаардлагатай үедээ төсвөө тодотгоод явна гэж байгаа. Одоо үүсээд байгаа нөхцөл байдлыг харахаар улс төр дагасан ч байдаг юм уу, эсвэл бүрэн гүйцэд тооцоолж чадаагүй зүйл дээрээ төсвөө тодотгоно гэсэн тийм зарчимгүй төсөв –

- боловсруулдаг,
- өргөн барьдаг,
- баталдаг –

зүйл байгаа учраас үүнийг нь засъя гэсэн саналыг гаргасан. Дэмжиж өгөхийг хүсэж байна.

Н.Наранбаатар: Санал хураалт. /алх цохив/

31.3 хувиар дэмжигдсэнгүй.

5.Нэгтгэсэн төслийн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн зарим хэсэг, заалтыг хүчингүй болгохоор тусгасан 2 дугаар зүйлийн “19 дүгээр зүйлийн 19.9 дэх хэсгийг” гэснийг хасах.

Санал гаргасан Улсын Их Хурлын гишүүн Б.Жаргалан. Санал хураалт. /алх цохив/

34.4 хувиар дэмжигдсэнгүй.

Нэгтгэсэн төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Алга байна. /алх цохив/

Төслийн 3 дугаар зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсгээс ирүүлсэн саналаар санал хураалт явуулна. Ажлын хэсгийн санал.

6.Нэгтгэсэн төслийн хуулийг дагаж мөрдөх хугацааг тусгасан 3 дугаар зүйлийг тус тус хасах.

Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

50.0 хувиар дэмжигдсэнгүй.

Энэ чинь нөгөө дэмжигдэхгүй болохоор найруулгын алдаа гарна шүү дээ. Нэг хүн нь зарчмын зөрүүтэй санал гаргахгүй бол. Энэ чинь агуулгын биш. Зүгээр л найруулгын санал байгаа.

3.Мэндсайхан сайд горимын санал.

3.Мэндсайхан: Саяын санал хураалт дээр техникийн саатал гарсан учраас саяын саналыг хүчингүй болгож дахин санал хурааж өгнө үү.

Н.Наранбаатар: 3.Мэндсайхан гишүүний хүчингүй болгоё гэсэн горимын саналаар санал хураалт явуулъя. Санал хураалт. /алх цохив/

56.3 хувиар дэмжигдэж, санал хүчингүй боллоо.

Одоо үндсэн санал хураалт. Санал хураалт. /алх цохив/

56.3 хувиар дэмжигдлээ.

7.Нэгтгэсэн төслийн талаар гаргасан зарчмын зөрүүтэй санал дэмжигдсэнтэй холбогдуулан холбогдох зүйл, заалтын дугаарлалтыг нийцүүлэн өөрчлөх, мөн хууль санаачлагчдын өргөн мэдүүлсэн төсөлд тусгагдаж, нэгтгэгдсэн төсөл давхардсан зохицуулалтыг нэг зүйл болгон нэгтгэж, хуулийн техникийн засварыг хийх.

Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

56.3 хувиар дэмжигдлээ.

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулж дууслаа. /алх цохив/

Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн нэгтгэсэн хуулийн төслийн анхны хэлэлцүүлгийг явуулсан талаар Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороодын санал, дүгнэлтийг чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Ж.Баясгалан гишүүн.

**Хоёр.Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл,
2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд
өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөл
/Засгийн газар 2026.08.20-ны өдөр өргөн мэдүүлсэн,
хоёр дахь хэлэлцүүлэг/**

Хоёр дахь асуудал. Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хоёр дахь хэлэлцүүлгийг хэлэлцэж эхэлье.

Хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдуулан хуралдаанд оролцож байгаа албан тушаалтнуудыг танилцуулъя. Хэвээрээ. Тийм ээ? Хэвээрээ.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 64.1.2-т “Байнгын хороод эрхлэх асуудлынхаа хүрээнд төсвийн хүрээний мэдэгдлийн төслийг хэлэлцэж, санал дүгнэлтээ зарчмын зөрүүтэй саналын хамт Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороонд хүргүүлнэ.” гэж заасны дагуу Улсын Их Хурлын хурлын Байнгын хороод 2026 оны 09 дүгээр сарын 22, 10 дугаар сарын 01-ний өдрүүдэд хуулийн төслийн хоёр дахь хэлэлцүүлгийг хийж, санал дүгнэлтээ Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хороонд ирүүлснийг Та бүхэнд хүргүүлсэн болно.

Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39 дүгээр зүйлийн 39.10-д заасны дагуу хуулийн төслийн зүйл бүрээр хэлэлцэх бөгөөд хуулийн төсөл 2 зүйлтэй, гишүүн хуулийн төслийн тухайн зүйлтэй холбогдуулан Төсвийн тогтвортой байдлын зөвлөл болон төсвийн ерөнхийлөн захирагч нараас асуулт асууж болно.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Алга байна. /алх цохив/

Асуулт асуух гишүүн байхгүй байна.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлтэй холбогдуулан Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 39.14-д заасан хугацаанд Улсын Их Хурал гишүүдээс ирүүлсэн санал байхгүй байна. /алх цохив/

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух гишүүн байна уу? Ж.Ганбаатар гишүүн асуулт асууя.

Ж.Ганбаатар: Г.Лувсанжамц гишүүний гаргасан санал дээр Тогтвортой байдлын зөвлөл тэгээд яг.

Би хууль санаачлагч учраас бас хамаагүй байр сууриа түрүүн ярьж болохгүй байсан юм л даа.

Тэгээд тэр 3 сарын хугацаа гэдгийг чинь аваад хаясан байна шүү дээ. Тэгээд та нар үүнийгээ микрофонд үлдээсэн нь дээр дээ. Та бүхэн үүнийг яагаад хүлээн зөвшөөрч байгаа юм. Энэ чинь одоо танай байгууллагын чинь оршин тогтнох гол амин сүнс биз дээ? Асуулт шүү.

Н.Наранбаатар: Сая хэлэлцээд дууссан асуудал даа. Тайлбар хэлэх юм уу?

Тогтвортой байдлын зөвлөл.

Н.Ууганбаатар: Тогтвортой байдлын зөвлөлийн Н.Ууганбаатар. Гишүүний асуултад тайлбар хэлье.

Манай дүгнэлт дээр нэлээн тодорхой бичигдсэн байгаа. Бид 7.5-ыг хадгалж үлдэх нь зүйтэй гэдэг байр суурийг нэлээн тодорхой илэрхийлсэн.

Өмнө нь чуулган дээр бас энэ асуултууд гарч ирж байсан. Зүгээр манай байгууллага гэхээс илүү ер нь төсвийн тогтолцоо хэрвээ дунд хугацааны төсөвлөлт рүү шилжинэ гэвэл энэ 7.5 байхаас өөр арга байхгүй.

Тэгэхээр үүнийг аваад хаяхаар хаврын бидний хийдэг их олон ажил ямар ч ач холбогдолгүй л болчхож байгаа юм л даа.

Тэгээд дээрээс нь эдийн засгийн мөчлөгөө дагаад, магадгүй дээрээс нь бусад улс төрийн намрын цаг уурын өөр олон мөчлөг дагаад ингээд байн байн өөрчлөгдөөд байх ийм нөхцөл байдал руу л орчих болов уу л гэж бодож байна. Баярлалаа.

Н.Наранбаатар: Ж.Ганбаатар гишүүн тодруулъя.

Ж.Ганбаатар: Тэгээд эдийн засагч гишүүд яагаад тэгээд дуугүй өнгөрдөг юм бол.

Би Г.Тэмүүлэн гишүүний хууль дээр гарын үсэг зурсан учраас нэг айхтар яагаад байж болохгүй. Өөрийнхөө хуулийг эсэргүүцээд байгаа юм шиг харагдаад байсан юм л даа.

Тэгээд манай эдийн засагч гишүүд үүнийг дэмжих боломжгүй шүү дээ. Энэ чинь байнга л ийм яваад ирсэн. Одоо тэгээд энэ чинь төсвийн төсөөлөл хэлэлцэх ямар ч хэрэггүй болно шүү дээ.

Сая дэмжигдээд. Тэр Г.Лувсанжамц гишүүний гаргасан санал чинь “засъя, яг хуучнаар нь байлгая” гэж байгаа байхгүй юу. Тэгсэн чинь “үгүй ээ” гэж хариулж байна л даа.

Одоо үүгээрээ явах юм бол наадах чинь тэгээд мэдэхгүй ээ. Ямар ч төсөөлөлгүй л болно гэсэн үг. Шууд л хэлэлцээд л явна гэсэн үг. Тэгээд дэлхийд бараг ганцхан улс болох байх шүү.

Н.Наранбаатар: Гишүүд асуулт асууж дууслаа. /алх цохив/

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлтэй холбогдуулан ажлын хэсгийн саналаар санал хураалт явуулъя.

Гишүүд санал хураалтдаа бэлтгээрэй.

Энэ нөгөө хамгийн доод талын зарчмын зөрүүтэй санал. Тийм. Дагах хугацаатай холбоотой юм. Нөгөө жирийн горимоор гэсэн. Тийм. Гишүүд санал хураалтад бэлтгэе.

16 хүн болчихоод байна. Нэг хүн гялс ороодхооч. 17 болсон.

1.Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлийг хасах.

Санал гаргасан ажлын хэсэг. Санал хураалт. /алх цохив/

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хоёр дахь хэлэлцүүлэг явуулж дууслаа. /алх цохив/

Монгол Улсын нэгдсэн төсвийн 2026 оны төсвийн хүрээний мэдэгдэл, 2027-2028 оны төсвийн төсөөллийн тухай хуулийн өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн хоёр дахь хэлэлцүүлгийг явуулсан талаарх Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны хамтарсан санал, дүгнэлтийг чуулганы нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын гишүүн Г.Лувсанжамц танилцуулна.

Төсвийн болон Эдийн засгийн байнгын хорооны хамтарсан хуралдаан дууслаа. /алх цохив/

Байнгын хорооны гишүүд, ажлын хэсэгт баярлалаа.

Хамтарсан хуралдаан 46 минут үргэлжилж, 14 цаг 56 минутад өндөрлөв.

**БИЧЛЭГЭЭС ХУРАЛДААНЫ
ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТЭМДЭГЛЭЛ БУУЛГАЖ,
ХЯНАСАН: ШИНЖЭЭЧ**

Ц.АЛТАН-ОД